

УДК 343.1

DOI <https://doi.org/10.32840/pdu.2020.1-1.24>

Д. О. Шумейко

кандидат юридичних наук,
викладач кафедри кримінального процесу
Національної академії внутрішніх справ

СУДОВЕ ПРОВАДЖЕННЯ З ПЕРЕГЛЯДУ СУДОВИХ РІШЕНЬ У СПЕЦІАЛЬНОМУ КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ

У статті приділено увагу малодослідженим або недослідженим питанням оскарження судових рішень, які були постановлені у провадженнях «*in absentia*», що дало змогу узагальнити та критично оцінити стан нормативного регулювання порядку судового провадження з перегляду в цій частині, виявити проблемні аспекти та запропонувати шляхи їх вирішення. Визначено, що рішення про оголошення обвинуваченого у розшук, що відкладає судовий розгляд на невизначений термін, адже строк, протягом якого здійснюється розшук, законом не визначається, має розкривати мотивацію суду щодо доцільності саме такого рішення із посиланням на практику Європейського суду з прав людини щодо обов'язковості участі обвинуваченого в апеляційному провадженні та обставини провадження, які спонукали суд прийняти саме таке рішення. З'ясовано, що правове регулювання захисту прав обвинуваченого під час здійснення апеляційного оскарження вироку суду, який ухвалено за результатами спеціального судового провадження, має істотні недоліки. Останні створюють фактичну неможливість реалізації права обвинуваченого на апеляційний перегляд відповідного судового рішення. Отже, необхідно вдосконалити приписи чинного кримінального процесуального закону України з метою створення додаткових гарантій для реалізації прав обвинуваченого. Доведено практичну доцільність оскарження ухвали про відмову у здійсненні спеціального судового провадження, запропоновано включити її до переліку судових рішень, які можуть бути оскаржені в апеляційному порядку, а також законодавчо визначити можливість повторного звернення з клопотанням про здійснення спеціального судового провадження. Це сприятиме правовій визначеності, дотриманню розумних строків провадження, встановленню балансу інтересів сторін. Наголошено на нормативну недосконалість ч. 3 ст. 400 КПК України, що стосується випадку, коли апеляційну скаргу подає сам обвинувачений. Убачається, що за таких обставин припинили існувати підстави для здійснення спеціального судового провадження і судовий розгляд має розпочинатись спочатку у звичайному порядку, як передбачено ч. 4 ст. 323 КПК України.

Ключові слова: провадження в суді апеляційної інстанції, провадження в суді касаційної інстанції, спеціальне кримінальне провадження, оскарження.

Постановка проблеми. З проголошенням України незалежною державою право кожного на судовий захист стало одним із фундаментальних прав людини, гарантованих у конституційному порядку. Закріплене в конституціях більшості розвинених держав, воно посідає чільне місце в структурі конституційно-правового статусу людини та є необхідним фактором. Право на правосуддя відображається в основних засадах судочинства. Тому

зміст цього права складається з таких елементів: доступність правосуддя; право на апеляційне та касаційне оскарження судового рішення; незалежність і неупередженість суду; рівність усіх учасників судового процесу перед законом і судом; право на захист; публічність судового розгляду; розгляд справи в найкоротший строк, що передбачений законом [1, с. 19].

Актуальність дослідження проблем судового провадження з перегляду судових рішень у спеціальному кримінальному провадженні зумовлена існуванням

низки проблем теоретичного та практичного змісту щодо особливостей цієї діяльності у спеціальному кримінальному провадженні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій свідчить, що до проблем апеляційного і касаційного оскарження у спеціальному кримінальному провадженні звертались О.В. Баулін, Н.Р. Бобечко, О.В. Капліна, О.В. Маленко, В.І. Маринів, В.Т. Маляренко, О.О. Нагорнюк-Данилюк, В.Т. Нор, М.А. Погорецький, І.І. Сливич, Х.Р. Тайлієва, О.Ю. Татаров, Л.Д. Удалова, О.Г. Шило, М.Є. Шумило, О.Г. Яновська та інші.

Метою статті є розгляд проблемних аспектів нормативного регулювання подання апеляційної скарги (ч. 3 ст. 400 КПК України); винятку з переліку істотних порушень вимог процесуального закону випадків здійснення судового провадження за відсутності обвинуваченого, передбачених ч. 3 ст. 323 (п. 3 ч. 1 ст. 412 КПК України); виконання окремих приписів КПК України щодо обов'язкової участі обвинуваченого в судовому засіданні та/або вчиненні ним дій, а саме ч. 4 ст. 401 КПК України, ч. 4 ст. 430 КПК України.

Виклад основного матеріалу. Провадження в суді апеляційної інстанції являє собою перевірку рішень суду першої інстанції, що не набрали законної сили, стосовно їхньої законності, справедливості, належного рівня обґрунтованості тощо. Вказана перевірка здійснюється у двох аспектах: у фактичному – перевірка рішення по суті, тобто встановлення належного рівня дослідження судом першої інстанції фактичних обставин кримінального провадження; та в юридичному – перевірка відповідності форми рішення наявним у законодавстві вимогам до неї, перевірка дотримання судом першої інстанції всіх норм матеріального та процесуального права, що підлягали застосуванню у відповідній ситуації.

Вказана перевірка здійснюється апеляційним судом лише за її ініціюванням сторін кримінального провадження та лише у межах, які ці особи заявили. Перевірити рішення та встановити факт наявності чи відсутності порушень закону апеляційна

інстанція може використовуючи метод дослідження нових доказів, може повторно дослідити всі матеріали кримінального провадження, що їм надійшли, та в результаті має право ухвалити нове рішення зі справи, що повністю або частково змінюють рішення суду першої інстанції. Фактично провадження в апеляційній інстанції має схожі риси з провадженням у першій інстанції, адже судом використовуються ті самі методи і способи провадження, які використовувались судом нижчої інстанції. Відмінним є лише те, що суд апеляційної інстанції здійснює перевірку виключно в межах, що заявлені в апеляційній скарзі, без права розширення цих меж на власний розсуд [2, с. 234].

Апеляційне провадження – це розпочата з ініціативи учасників судового провадження та регламентована кримінальним процесуальним законом діяльність суду апеляційної (а в деяких випадках й першої) інстанції з приводу оскарження рішень судів першої інстанції, слідчих суддів, які не набрали законної сили, щодо підготовки до апеляційного розгляду, а також розгляду апеляційною інстанцією як із фактичного, так і з юридичного поглядів матеріалів кримінального провадження, нових доказів із питань, викладених в апеляційних скаргах, та прийняття ним рішення про правосудність або неправосудність оскарженого вироку чи ухвали з можливістю постановлення свого вироку або ухвали.

Суть касаційного провадження полягає в перевірці вищою судовою інстанцією (касаційним судом) лише з юридичного погляду (за формою) рішень апеляційного суду та суду першої інстанції з ініціативи сторін у межах заявлених ними процесуальних вимог шляхом дослідження матеріалів кримінального провадження з можливістю скасування таких рішень і призначення нового судового розгляду. Суд касаційної інстанції, на відміну від апеляційної, не уповноважений здійснювати перевірку й оцінку всебічності та повноти встановлення обставин кримінального провадження, вважається, що попередні дві інстанції є достатньою гарантією для ухвалення судового рішення на належно встановлених даних [3, с. 33–34].

Судові рішення, які можуть бути оскаржені в апеляційному порядку, визначено в ч. 1 ст. 392 КПК України. В Інформаційному листі Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ № 10-1717/0/4-12 від 21 листопада 2012 року «Про деякі питання порядку здійснення судового провадження з перегляду судових рішень у суді апеляційної інстанції відповідно до Кримінального процесуального кодексу України» також зазначено про деякі інші ухвали, які можуть бути оскаржені. Крім того, оскарженню підлягають судові рішення, ухвалені у межах міжнародного співробітництва: ухвала суду за результатами розгляду питання про виконання вироку іноземної держави (ст. 603 КПК України), ухвала, якою вирішено питання про приведення вироку іноземної держави у відповідність із законодавством України (ст. 610 КПК України). Рішення, які можуть бути оскаржені в суді касаційної інстанції, визначено у ст. 424 КПК України.

Вивчення розділу V «Судове провадження з перегляду судових рішень КПК України» показало, що для спеціального кримінального провадження (СКП) не передбачено окремого, особливого, спеціального порядку провадження в суді апеляційної та касаційної інстанцій, що відповідає системному правилу про здійснення такого провадження в загальному порядку.

Попри те, що нормативний порядок судового провадження у суді апеляційної і касаційної інстанцій для проваджень *in absentia* окремо не визначається, КПК України передбачає певні особливості для такого порядку. Це – наслідки подання апеляційної скарги (ч. 3 ст. 400 КПК України); виняток із переліку істотних порушень вимог процесуального закону випадків здійснення судового провадження за відсутності обвинуваченого, передбачених ч. 3 ст. 323 (п. 3 ч. 1 ст. 412 КПК України).

Крім того, до таких особливостей можна віднести виконання окремих приписів КПК України щодо обов'язкової участі обвинуваченого в судовому засіданні та/або вчиненні ним дій, а саме – ч. 4 ст. 401 КПК України, ч. 4 ст. 430 КПК

України; ч. 1 ст. 403, відповідно до якої захисник підозрюваного, обвинуваченого без згоди останнього не може відмовитися від апеляційної скарги до закінчення апеляційного розгляду. Тобто якщо захисник, який не контактує з підзахисним, подає апеляційну скаргу в його інтересах, але без узгодження з ним, то відмовитись від такої скарги на власний розсуд захисник не може. За цим же правилом здійснюється відмова від касаційної скарги, зміна і доповнення касаційної скарги під час касаційного провадження.

Вивчення практики застосування цих положень виявило низку проблем нормативного і практичного змісту.

Відповідно до ч. 4 ст. 401 КПК України, обвинувачений підлягає обов'язковому виклику в судове засідання для участі в апеляційному розгляді, якщо в апеляційній скарзі порушується питання про погіршення його становища або якщо суд визнає обов'язковою його участь, а обвинувачений, який утримується під вартою, – також у разі, якщо про це надійшло його клопотання.

У деяких випадках суд, констатуючи відсутність обвинуваченого, оголошує його у розшук і зупиняє апеляційне провадження.

Проте, як убачається зі змісту цитованої норми, обов'язковим є тільки виклик у судове засідання для участі в апеляційному розгляді, а обов'язковість участі має бути визнана судом окремо з мотивацією такого рішення (це також передбачено і для касаційного провадження).

У посібнику щодо застосування ст. 6 Конвенції цитуються рішення ЄСПЛ, у яких відображено позицію суду щодо присутності обвинуваченого під час розгляду апеляції. А саме: «із принципу публічності судових дебатів впливає право обвинуваченого бути вислуханим особисто в апеляційному суді. З цього погляду принцип публічності судових дебатів має на меті забезпечити обвинуваченому права на захист (Tierce і Інші проти Сан-Марино, § 95). Отже, коли обвинувачений надає обґрунтування його або її відсутності під час розгляду справи в апеляційній інстанції, національні суди повинні розглянути це обґрунтування і навести достатні

підстави для свого рішення (Henri Rivière та інші проти Франції, § 33), а також: «... особиста присутність підсудного під час провадження в суді апеляційної інстанції не має такого ж вирішального значення, як у суді першої інстанції. Умови застосування ст. 6 Конвенції стосовно провадження в суді апеляційної інстанції залежать від особливостей певного провадження; слід узяти до уваги загалом проведений судовий процес у національній правовій системі, а також роль, яку відіграє у ньому суд апеляційної інстанції (Ермі проти Італії [ВП], § 60)» [4, с. 59].

В ухвалах за результатами розгляду апеляційної скарги на вирок, винесений у спеціальному судовому провадженні (ССП), суди окремо зазначають про заходи, які вживають для повідомлення обвинувачених. Наприклад, відповідно до положень ст. 5 Закону України «Про здійснення правосуддя та кримінального провадження у зв'язку з проведенням антитерористичної операції», ч. 3 ст. 12 Закону України «Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України», п. 2 Прикінцевих положень Закону України № 119-VIII від 15 січня 2015 року «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо невідворотності покарання осіб, які переховуються на тимчасово окупованій території України або в районі проведення антитерористичної операції» та п. 20-1 розд. XI Перехідних положень КПК України про дату, час і місце апеляційного розгляду на 30 травня 2019 року обвинувачені ОСОБА_1, ОСОБА_2 та ОСОБА_3, як особи, які з метою ухилення від кримінальної відповідальності переховуються від суду та стосовно яких наявні фактичні дані, що вони перебувають за межами України, на тимчасово окупованій території України, були належним чином повідомлені у спосіб, визначений ст. ст. 135 та 297-5 КПК, шляхом опублікування судової повістки про виклик до апеляційного суду в засобах масової інформації загальнодержавної сфери розповсюдження, а саме: в газеті Кабінету Міністрів України «Урядовий кур'єр» № 92 від 18 травня 2019 року та на офіційному вебсайті Луганського

апеляційного суду. Отже, обвинувачені вважаються належним чином повідомленими про судові засідання, а їх неявка, відповідно до ч. 4 ст. 405 КПК, не перешкоджає проведенню апеляційного розгляду [5]. Така практика вбачається правильною.

Отже, рішення про оголошення обвинуваченого у розшук, що відкладає судовий розгляд на невизначений термін, адже строк, протягом якого здійснюється розшук, законом не визначається, має розкривати мотивацію суду щодо доцільності саме такого рішення з посиланням на практику ЄСПЛ щодо обов'язковості участі обвинуваченого в апеляційному провадженні та обставини провадження, які спонукали суд прийняти саме таке рішення.

Також щодо проблеми поширення практики зупинення судового провадження й оголошення обвинуваченого в розшук на підставі ч. 1 ст. 335 КПК України, що передбачає відмову в задоволенні клопотання про здійснення ССП, зазначимо, що відповідна ухвала окремому оскарженню не підлягає, повторне звернення у разі неможливості встановити місцезнаходження обвинуваченого не передбачене, тому доцільним убачається додати ухвалу про відмову у здійсненні ССП до переліку судових ухвал, які можуть бути оскаржені в апеляційному порядку, а також передбачити можливість повторного звернення з клопотанням про здійснення ССП, якщо є нові обставини, які підтверджують, що обвинувачений знав або повинен був знати про розпочате кримінальне провадження. Це сприятиме дотриманню розумних строків провадження, встановленню балансу інтересів сторін. В іншому разі винесення вироку за процедурою *in absentia* буде неможливим, як і взагалі розгляд справи по суті, що нівелює сенс інституту СКП загалом, адже доказова база, що була сформована на досудовому розслідуванні, не отримає правової оцінки судом, з часом може бути втрачена її актуальність, завдання кримінального провадження не будуть виконані, а невідворотність покарання стає ілюзорною.

Такий висновок, на нашу думку, узгоджується із призначенням апеляційного

оскарження як такого і метою визначення законодавчого переліку оскаржуваних ухвал суду, які виносяться під час судового розгляду справи, але не вирішують її по суті – запобігання затягуванню судового процесу. Можливість оскарження рішення про відмову у здійсненні ССП не може розцінюватись як така, що може призвести до затягування процесу, а навпаки, спрямована на забезпечення руху процесу. Зважаючи на складність і підвищені вимоги до доказування підстав здійснення ССП, можливість оскарження відмови в його здійсненні також сприятиме напрацюванню сталої судової практики в частині оцінки таких підстав, що також може розглядатись як напрям удосконалення законодавства.

Це узгоджується із завданнями кримінального провадження, до яких належать захист особи, суспільства та держави від кримінальних правопорушень, охорона прав, свобод і законних інтересів учасників кримінального провадження, а також забезпечення швидкого, повного та неупередженого судового розгляду та вирішення справи в розумні строки.

Що стосується розшуку в порядку ч. 1 ст. 335 КПК України, то визначення його строку «до розшуку обвинуваченого» потребує перегляду, адже не виключається, що розшук підозрюваного може не дати позитивного результату. Для таких випадків, як було зазначено, законодавчий порядок дій у ССП не передбачений. Отже, вирішення цього питання можливе шляхом нормативної фіксації строку розшуку та подальших дій сторони обвинувачення, суду у разі не встановлення місцезнаходження обвинуваченого. Альтернативою може бути умова визначення судом строку розшуку з урахуванням обставин провадження, зокрема тривалості розшуку під час досудового розслідування, загальної тривалості провадження.

Наступна проблема полягає в тому, що відповідно до ч. 3 ст. 400 КПК України, якщо апеляційну скаргу подано обвинуваченим, щодо якого судом ухвалено вирок за результатами спеціального судового провадження, суд поновлює строк за умови надання обвинуваченим підтвердження наявності поважних при-

чин, передбачених ст. 138 цього Кодексу, та надсилає апеляційну скаргу разом із матеріалами кримінального провадження до суду апеляційної інстанції з дотриманням правил, передбачених ст. 399 цього Кодексу.

Ці положення законодавець визначає як наслідок подання апеляційної скарги та зазначає суб'єкта, який її подає, – обвинуваченого. Метою подання апеляційної скарги є зупинення набрання законної сили та виконання вироку за результатами ССП.

Зважаючи на правовий припис про те, що захисник користується процесуальними правами обвинуваченого, апеляційну скаргу може подати захисник. ССП у будь-якому разі здійснюється за відсутності обвинуваченого, проте в одних випадках останній контактує із захисником, а в інших – ні. Тому виникає запитання щодо надання підтвердження наявності поважних причин для поновлення судом строку апеляційного оскарження і чому строк апеляційного оскарження було пропущено, якщо участь захисника в таких провадженнях обов'язкова? Тому вбачається, що ч. 3 ст. 400 КПК України стосується випадку, коли таку скаргу подає сам обвинувачений, але в цьому випадку судовий розгляд мав би починатись спочатку у звичайному порядку, як це передбачено в ч. 4 ст. 323 КПК України, оскільки підстави для здійснення ССП припинили існувати, проте такого порядку не передбачено.

Аналізована норма справедливо неодноразово критикувалася у фаховому середовищі.

В.І. Маринів із цього приводу зауважує, що зазначена норма стосується лише стадії судового розгляду, забезпечення її дії під час перегляду судових рішень можливі лише шляхом направлення справи на повторний судовий розгляд до суду першої інстанції в кожному випадку оскарження судового рішення, прийнятого за результатами заочною судового провадження, коли обвинувачений особисто подав апеляційну скаргу і його участь у такому розгляді може бути забезпечена. Однак КПК України такої можливості не передбачає, що можна вважати прогалиною

правового регулювання. Натомість застосуванню правил про направлення справи на повторний судовий розгляд до суду першої інстанції перешкоджає норма п. 3 ч. 1 ст. 412 КПК України, чим виключає здійснення судового провадження за відсутності обвинуваченого у випадках спеціального провадження з кола обставин, які вважаються істотним порушенням вимог кримінального процесуального закону. Тож в кожному випадку прийняття рішення про скасування вироку суду, ухваленого у спеціальному кримінальному провадженні, направлення справи на повторний судовий розгляд до суду першої інстанції, суд повинен додатково обґрунтувати наявність істотних порушень вимог кримінального процесуального закону, які стали підставою для цього. В підсумку необхідно констатувати, що положення КПК України недостатньою мірою гарантують забезпечення права особи на оскарження судових рішень, прийнятих під час або за результатами спеціального провадження. Для виправлення такої ситуації необхідно передбачити спеціальний порядок оскарження таких рішень, а також правило щодо обов'язковості скасування вироку або ухвали і призначення нового розгляду в суді першої інстанції в кожному випадку оскарження такого рішення обвинуваченим, участь якого в судовому засіданні може бути забезпечена [6].

Н.Р. Бобечко зазначає, що підхід законодавця до регламентації оскарження та перевірки судового рішення, ухваленого за відсутності обвинуваченого (*in absentia*), у концептуальному плані є помилковим. Регламентуючи алгоритм дій у разі появи такого обвинуваченого, необхідно керуватися положенням ч. 4 ст. 323 КПК України, відповідно до якого «якщо підстави для постановлення судом ухвали про спеціальне судове провадження перестали існувати, подальший судовий розгляд розпочинається з початку згідно із загальними правилами, передбаченими цим Кодексом». Звідси випливає, що в цьому разі належить запровадити позаінстанційний порядок оскарження й перевірки цього вироку, доповнивши ст. 323 КПК України ч. 5 такого змісту: «Обвинувачений,

який з'явився, має право звернутися до суду, що ухвалив вирок за результатами спеціального судового провадження, з клопотанням про його скасування. Суд своєю ухвалою скасовує вирок і призначає судовий розгляд у загальному порядку. Ухвала суду про скасування вироку за результатами спеціального судового провадження або про відмову у скасуванні вироку може бути оскаржена в апеляційному порядку». Відтак невинуваченим видається наділення суду першої інстанції повноваженнями щодо поновлення строку на апеляційне оскарження та перевірки апеляційної скарги з ухваленням відповідних рішень за його наслідками. Крім того, судові рішення з таких питань мають підлягати контролю з боку судді-доповідача апеляційної інстанції, що призводить до затягування апеляційного провадження. Фактично законодавець з аналізованого питання в загальних рисах повернувся до положень, які діяли у КПК України 1960 року, що позбавлене логічного пояснення. Тож ч. 3 ст. 400 КПК України варто виключити [3, с. 141–142].

О.В. Маленко вважає, що чинна редакція КПК України істотно обмежує право обвинуваченого на апеляційне оскарження вироку, який прийнято за результатами ССП, оскільки можливість відкриття апеляційного провадження залежить від внутрішнього переконання судді-доповідача суду апеляційної інстанції. Це пояснюється тим, що обвинувачений щодо якого ухвалено вирок за результатами ССП і який перебуває за межами території України або переховується від органів досудового розслідування та суду на території України, навряд чи отримає копію відповідного вироку, ознайомиться з матеріалами кримінального провадження, підготує апеляційну скаргу та подасть її у встановлені кримінальним процесуальним законом України строки. Крім того, відповідні положення процесуального закону є загальним правилом поновлення процесуальних строків у разі оскарження процесуальних рішень і дій, а тому незрозумілим є підхід законодавця щодо дублювання приписів кримінального процесуального закону [7, с. 202]. Автор також зазначає, що правове регу-

лювання захисту прав обвинуваченого під час здійснення апеляційного оскарження вироку суду, який ухвалено за результатами спеціального судового провадження, має істотні недоліки. Останні створюють фактичну неможливість реалізації права обвинуваченого на апеляційний перегляд відповідного судового рішення. Отже, необхідно вдосконалити приписи чинного кримінального процесуального закону України з метою створення додаткових гарантій для реалізації прав обвинуваченого. Це може бути здійснено шляхом або скасування судового рішення за результатами розгляду відповідної заяви та розгляду кримінального провадження по суті спочатку за загальними правилами, або надання можливості обвинуваченому подати апеляційну скаргу після отримання ним належним чином засвідченої копії рішення суду у кримінальному провадженні за його клопотанням [8].

У цьому контексті Моніторингова місія Організації Об'єднаних Націй із прав людини в Україні зазначає зусилля Уряду України, спрямовані на притягнення втікачів до відповідальності в межах спеціального кримінального провадження за відсутності обвинувачених (*in absentia*). Проте процедура кримінального провадження *in absentia* не передбачає повного перегляду справи після затримання обвинуваченого, як того вимагають міжнародні стандарти прав людини. Цей недолік у поєднанні з труднощами забезпечення ефективного правового захисту таких злочинців може призвести до невиконання в інших країнах рішень, винесених *in absentia* [9, с. 3].

Слід зазначати, що про проблеми оскарження судового рішення *in absentia* було наголошено ще до запровадження інституту СКП.

Зокрема, Головне юридичне управління ВРУ у висновку до законопроекту звертає увагу на Резолюцію Комітету Міністрів Ради Європи R(75)11, яка стосується здійснення судового розгляду кримінальних справ за відсутності підсудного в судовому засіданні в його справі, в якій зазначено, що особа, рішення у справі якої винесено без її участі в межах процедури *in absentia*, повинна мати можливість апеляційного оскарження винесеного

рішення. При цьому строк апеляційного оскарження повинен починати перебіг із моменту, коли особі фактично було повідомлено про факт і зміст винесеного судового рішення, за винятком тих випадків, коли вона цілеспрямовано ухилялась від участі в судовому розгляді справи та надалі від правосуддя.

У тому разі, коли вона доведе, що не була повідомлена належним чином про факт і зміст обвинувачення (судового розгляду справи щодо неї), або тоді, коли вона не змогла з'явитися в судове засідання проти своєї волі чи з інших поважних причин (і не могла повідомити про це), мають існувати інструменти для скасування судового рішення або, у відповідних випадках, його перегляду за межами процедури апеляції [10].

На нашу думку, вирішення зазначеної проблеми вбачається можливим у спосіб, що пропонує Н.Р. Бобечко [3].

Висновки і пропозиції. Отже, за результатами узагальнення правозастосовної практики та з урахуванням наукових позицій підтверджено практичну доцільність оскарження ухвали про відмову у здійсненні спеціального судового провадження, запропоновано включити її до переліку судових рішень, які можуть бути оскаржені в апеляційному порядку, а також законодавчо визначити можливість повторного звернення з клопотанням про здійснення спеціального судового провадження. Це сприятиме правовій визначеності, дотриманню розумних строків провадження, встановленню балансу інтересів сторін.

Вказано на нормативну недосконалість ч. 3 ст. 400 КПК України, що стосується випадку, коли апеляційну скаргу подає сам обвинувачений. Убачається, що за таких обставин припинили існувати підстави для здійснення спеціального судового провадження і судовий розгляд має розпочинатись спочатку у звичайному порядку, як передбачено ч. 4 ст. 323 КПК України.

Підтримано раніше сформульовану пропозицію щодо можливості оскарження ухвали слідчого судді про здійснення спеціального досудового розслідування та запропоновано передбачити відповідне положення в п. 12 ч. 1 ст. 309 КПК України.

Список використаної літератури:

1. Аракелян М.Р. Забезпечення конституційного права людини на захист прав і свобод судом. *Право України*. 2006. № 3. С. 19–21.
2. Ейбатов З.М. Сутність та зміст інституту судового оскарження у кримінальному процесі. *Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна*. Серія «ПРАВО». 2017. Вип. 24. С. 233–236.
3. Бобечко Н.Р. Апеляційне та касаційне провадження у кримінальному судочинстві України : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.09 / Львівський національний університет ім. Івана Франка. Львів, 2016. 498 с.
4. Посібник зі статті 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод. Право на справедливий суд (кримінальний процесуальний аспект). І частина (пункти 1-299). Офіційне цитування: Guide on Article 6 of the European Convention on Human Rights Right to a fair trial (criminal limb). Оновлене видання станом на 31 квітня 2019 року.
5. Ухвала Луганського апеляційного суду від 30 травня 2019 року. Справа № 415/5386/16-к. Провадження № 11-кп/810/56/19. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/82126379>.
6. Маринів В.І. Апеляційне оскарження судових рішень, прийнятих у заочному (спеціальному) кримінальному провадженні. URL: http://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/12064/1/Maryniv_178-180.pdf.
7. Маленко О.В. Інститут заочного провадження в кримінальному судочинстві України : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09 / Академія адвокатури. Київ, 2019. 247 с.
8. Маленко О.В. Актуальні питання апеляційного оскарження вироку суду за результатами спеціального судового провадження. URL: https://protocol.ua/ua/aktualni_pitannya_apelyatsiyного_oskargennya_viroku_sudu_za_rezultatami_spetsialного_sudovogo_provadgennya.
9. Відповідальність за вбивства та насильницькі смерті під час протестів на Майдані : інформаційна довідка. Моніторингова місія Організації Об'єднаних Націй з прав людини в Україні. 20 с.
10. Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України щодо невідворотності покарання за окремі злочини проти основ національної безпеки, громадської безпеки та корупційні злочини» від 7 жовтня 2014 р. № 1689-VII : зауваження Головного юридичного управління. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=51914.

Shumeiko D. Court proceedings for review of court decisions in special criminal proceedings

The article focuses on the poorly researched or unexplored issues of appealing court decisions that were issued in absentia proceedings, which allowed us to summarize and critically review the regulatory framework for review proceedings in this part, identify problematic aspects and suggest ways. It is determined that the decision to declare a defendant wanted, which postpones the trial indefinitely, since the term during which the search is not determined by law, should reveal the court's motivation for the expediency of such a decision with reference to the Of the European Court of Human Rights practice of obliging the defendant's participation in the appeal proceedings and the circumstances of the proceedings which prompted the court to reach such a decision. It has been found that the legal regulation of the protection of the rights of the accused in appealing the sentence of a court, which was adopted as a result of a special trial, has significant shortcomings. The latter create the actual impossibility of exercising the defendant's right to appeal the relevant court decision. Thus, it is necessary to improve the prescriptions of the current criminal procedural law of Ukraine in order to create additional guarantees for the exercise of the rights of the accused. The practical feasibility of appealing against a decision on refusal to carry out a special court proceeding was proved, it was suggested to include it in the list of court decisions that may be appealed, as well as to legally determine the possibility of re-petition for a special court proceeding. This will promote legal certainty, a reasonable timeframe, balance of interests of the parties. The normative imperfection of Part 3 of Art. 400 CPC of Ukraine concerning the case when the accused complains about the appeal. In these circumstances, it appears that the grounds for special court proceedings ceased to exist and the trial should begin initially in the normal manner, as provided for in Art. 4 § 4. 323 CPC of Ukraine.

Key words: appeal court proceedings, cassation court proceedings, special criminal proceedings, appeals.